

Основними проблемами формування доходної частини бюджету країни є її дотаційний характер; незначна частка місцевих податків та зборів в загальному обсязі податкових надходжень; низькі доходи бюджету розвитку.

Список літератури

- 1 <http://www.niss.gov.ua>
- 2 Роxманійко Т.С. Фінансове забезпечення реалізації державної політики розвитку на сучасному етапі становлення економічної самостійності регіонів України // Фінансово-правові засади перспектив розвитку економіки України: Матеріали І Міжнар. наук.-практ.конф. – Хмельницький: ТУП, 2003. – С. 38-42.
- 3 Економіка України: стратегія і політика довгострокового розвитку / За ред. В.М. Геєця. – К.: Ін-т екон. прогнозів. – Фенікс, 2003. – 1008 с.
- 4 Клиновий Д.В., Петровська І.О. Основи фінансової діяльності: Навч. посіб. для дистанц. навчання / Відкритий міжнародний ун-т розвитку людини "Україна" / Л.Г. Чернюк (ред.). – К. : Ун-т "Україна", 2005. – 344 с.

Данная статья посвященная проблемам усовершенствования финансового обеспечения регионального развития с целью оптимизации источников финансирования, кредитования и инвестирования. Автором обнаружено, что между объемами бюджетных потенциалов регионов Украины существуют значительные диспропорции, в связи с этим им отмечается на необходимости совершенствования финансовой регуляции, которая связана с выравниванием межбюджетных отношений, механизм которого сориентирован на перераспределение финансовых средств (трансфертов) с целью выравнивания экономического развития регионов

The article is given devoted the problems of improvement of the financial providing of regional development with the purpose of optimization of sources of financing, crediting and investing. It is discovered an author, that between the volumes of budgetary potentials of regions of Ukraine there are considerable disproportions, in this connection marked them on the necessity of perfection of the financial adjusting, which is related to aligning interbudgetary relations, the mechanism of which is orientated on the redistribution of financial means with the purpose of aligning economic development of regions

УДК 332.1

Н. Ф. Чечетова, проф., канд. екон. наук

*Завідувач відділу з питань бюджету, оподаткування та банківської діяльності
Головного науково-експертного управління Верховної ради України*

Особливості реалізації регіональної фінансової політики в країнах Європи

В статті досліджено особливості регіональної фінансової політики в країнах Європи, проведена оцінка її ефективності, вивчено можливість впровадження зарубіжного досвіду в Україні. Автором проаналізовано методи регіональної фінансової політики, виділено інструменти міжбюджетних взаємовідносин.

регіональна фінансова політика, фінансовий потенціал, фінансове планування

Системні наслідки новітніх перетворень в Україні визначили пріоритетні завдання територіального розвитку, на яких стратегічно необхідно зосередити увагу як на державному, так і на регіональному рівнях. Питання оцінки ефективного соціально-економічного використання потенціалу регіонів України, необхідності усунення фінансової диспропорції у їх забезпеченні зумовили необхідність поглиблення

дослідження фінансового потенціалу регіону. Проте, враховуючи, що Україна стала на новий, прогресивний шлях розвитку, пов'язаний з активним впровадженням ринкових умов господарювання, доцільно проаналізувати досвід країн Європи, які вже тривалий час є країнами-лідерами в даній сфері.

Незважаючи на наявність значної кількості наукових праць, пов'язаних із дослідженням зарубіжного досвіду (значний внесок у вивчення даного питання зробили Даниленко А.І., Береславська О.І., Бесараб Є.О., Буковинський С.А., Василик Д.О., Цимбал Л.Л., Слухай С.В., Гончаренко О.В.), слід приділити особливу увагу проблемі реалізації фінансової політики в провідних країнах світу, зокрема, в країнах ЄС. Це пов'язано з низкою причин, серед яких основними є: неефективна фінансово-економічна політика, тривале панування в Україні командної економіки, складний період переходу на ринкові умови господарювання.

Саме тому доцільно детально проаналізувати особливості реалізації фінансової політики в провідних країнах Європи, дослідити її ефективність та оцінити можливість впровадження зарубіжного досвіду в Україні.

Розробка та проведення фінансової політики в Україні має враховувати досвід сучасної Європи. У 80-90-х роках в рамках Європейського Союзу створено ряд інститутів для реалізації регіональної фінансової політики. Утворено Комісію регіонів, Зібрання регіонів Європи, Раду регіонів і общин Європи та інші інститути. У 1988 році Європейський парламент прийняв Хартію регіоналізму. У 1989 році створено Консультативну раду регіональної та місцевої влади. У рамках Ради Європи, членом якої є і Україна, утворено Робочий комітет з місцевих і регіональних органів влади, Комітет експертів з місцевих фінансів та інші структури. Особлива роль у реалізації регіональної фінансової політики в рамках Європейського Союзу належить Європейському фонду регіонального розвитку. Цей фінансовий інститут утворено в 1985 році для фінансування заходів із подолання диспропорцій та зближення рівнів розвитку окремих регіонів у країнах Європейського Союзу.

Основою реалізації регіональної фінансової політики в країнах Європи є використання різноманітних фінансових інструментів. Серед них найефективнішими та можливими до практичного застосування в українській економіці можна виділити інструменти міжбюджетних взаємовідносин. До основних інструментів міжбюджетних відносин в країнах Європейського союзу можна віднести наступні:

- розподіл окремих видів податків між різними рівнями влади;
- пайова участь різних рівнів влади в розподілі доходів від окремих видів податків;
- використання різними рівнями влади спільної бази оподаткування та участь у розподілі окремих податків на основі власних ставок оподаткування;
- система загальних та спеціальних трансфертів.

Вищевказані інструменти міжбюджетних взаємовідносин у тій чи іншій модифікації або поєднанні характерні майже для всіх економічно розвинутих країн зарубіжжя.

За порядком здійснення міжбюджетних розрахунків діючі бюджетні системи можна згрупувати в три основні моделі:

1. Модель системи бюджетів, яка є способом побудови і формування дохідної бази бюджетів та організації міжбюджетних взаємовідносин. Дана модель базується на цілковитому розмежуванні окремих податків між різними адміністративними рівнями влади та на закріпленні їх за відповідними рівнями системи бюджетів у законодавчому порядку. Подібна модель певною мірою характерна для бюджетної системи США.

2. Модель пайового розподілу основних податків між різними адміністративними рівнями влади та відповідне закріплення цих часток за різними

рівнями системи бюджетів. Дана модель частково характерна для ФРН. Саме за допомогою такого способу здійснюється розподіл податку на додану вартість у цій країні.

3. Модель застосування спільної бази оподаткування різними рівнями влади. При використанні в країні такої моделі бюджетної системи кожен адміністративний рівень влади встановлює власну ставку на основі однієї бази оподаткування. Таким чином, загальна ставка оподаткування є сумою відповідних податкових ставок різних рівнів влади. У такий спосіб розподіляється прибутковий податок у Швеції [1].

Зрозуміло, що жодна країна не має такої бюджетної системи, яка б повністю відповідала одній з цих трьох моделей. Як правило, бюджетна система кожної окремо взятої країни формується на основі комбінації всіх трьох способів організації взаємозв'язку між її окремими ланками. Але все ж таки у кожній країні домінують ті чи інші підходи.

Практика використання в економічно розвинутих країнах моделей багаторівневих бюджетних систем та міжбюджетних відносин, які були сформовані на основі загальних теоретичних положень, показала, що вони істотно розрізняються за рівнем доходів і видатків місцевих бюджетів, за умовами їх взаємозв'язку з центральним бюджетом, отже, – за мірою самостійності місцевих органів влади, їх податковими повноваженнями, а також підходами до вирівнювання умов життя в регіонах країни.

Для більш ефективної реалізації регіональної фінансової політики країни Європейського союзу формують позабюджетні фонди. Згідно п. 8 ст. 13 Бюджетного кодексу України органам місцевого самоврядування заборонено створювати фонди за межами бюджетів [2]. Хоча досвід функціонування позабюджетних фондів в іноземних країнах доводить їх позитивний вплив на стабілізацію фінансової системи регіонів, збільшення їх фінансового потенціалу. Позабюджетні фонди створюються з метою вирішення конкретних економічних та соціальних проблем. Основними видами фондів, що утворюються місцевими громадами в зарубіжних країнах є:

- резервні позабюджетні фонди;
- страхові позабюджетні фонди для забезпечення гарантованих умов повернення коштів, залучених муніципальними позиками;
- гарантійні позабюджетні фонди;
- амортизаційні позабюджетні фонди, які формуються за рахунок амортизаційних відрахувань муніципальних підприємств і є організаційною формою концентрації фінансових ресурсів для оновлення обладнання в муніципальному секторі економіки.

Позабюджетні фонди є таким інструментом бюджетної політики, який робить місцеві фінансові системи більш гнучкими [1].

Загалом за ступенем універсальності та широтою дії інструменти фінансової регіональної політики економічно розвинутих країн можна поділити на:

1. Загальноекономічні регулятори або макроінструменти. До них відносяться: зниження ставок податків на підприємництво; пільгові кредитні ставки; пільгові транспортні тарифи та інше;

2. Регулятори адресної дії або мікроінструменти: інвестиційні гранти (субсидії та знижки); заборона на розміщення нових та розширення вже існуючих підприємств в перенаселених містах і агломераціях; підтримка передислокацій підприємств в менш розвинуті регіони країни (полегшена реєстрація, надання виробничих площ, інформаційна підтримка); преференційні державні закупівлі та інше.

В табл. 1 систематизовано дані про використання різноманітних макро- і мікро інструментів регіональної фінансової політики в країнах Європейського Союзу.

Таблиця 1 – Використання різних видів інструментів регіональної фінансової політики в країнах ЄС у 2004 р.

Назва країни	Інвестиційні гранти	Позики та відсотков і субсидії	Податкові пільги	Амортизаційні пільги	Субсидії на створення нових робочих місць	Транспортні пільги та субсидії
Австрія	X	X				
Англія	X	X			X	
Бельгія	X	X				
Греція	X	X	X	X		
Данія	X	X				
Ірландія	X				X	
Іспанія	X					
Італія	X	X	X		X	
Люксембург	X		X			
Нідерланди	X			X		
Німеччина	X	X				
Португалія	X	X				
Фінляндія	X		X			X
Франція	X		X		X	
Швеція	X				X	X
Кількість країн, де використовувався відповідний інструмент	15	8	5	2	5	2

Найпоширенішим інструментом державної фінансової регіональної політики в країнах Європейського Союзу є інвестиційні гранти, а найменш поширеним – амортизаційні пільги. Найрізноманітнішою за видами інструментів регіональна фінансова політика є у Греції та в Італії [3].

Відносно новим, але досить ефективним методом покращення стану фінансового потенціалу регіонів країни є застосування для окремих адміністративно-територіальних одиниць чи їх об'єднань особливих методів та механізмів регулювання економічної діяльності, тобто створення економічних зон. В багатьох країнах світу він використовується для стимулювання соціально-економічного розвитку регіонів, подолання кризових явищ, більш ефективного використання специфічних локальних умов. Місцеві органи влади окремих територій та спеціальні органи управління цими територіями можуть отримати від центральної влади ряд певних преференцій (переваг, пільг): додаткові податкові повноваження, податкові пільги, встановлення особливого митного, валютного, інвестиційного або бюджетного режиму, окремого режиму здійснення плати за користування природними ресурсами або особливого режиму ціноутворення тощо.

Найпоширенішими типами особливих регіональних форм в західних країнах є:

1. проблемні регіони (долина ріки Теннессі в США; південна частина провінції Лимбурга та околиці Тилбурга в Нідерландах; старопромисловий Рурський регіон та нові східні землі (в минулому НДР) в Німеччині; регіон Пілбара в Австралії);
2. вільні економічні зони:
  - зони підприємництва, в тому числі офшорні зони;

- зони вільної торгівлі;
- зони реконверсії;
- техніко-запроваджувальні зони, в тому числі технополіси, наукові парки, технопарки (технопарки „трикутник Північної Кароліни”, „Бостонський маршрут 128” на базі Массачусетського технологічного інституту, „Силіконова долина” в Каліфорнії та Оранжеве графство в США; Баден-Вюртенберг в Німеччині, біотехнічна зона Амстердам – Шипхолпорт – Утрехт в Нідерландах) [3].

Вивчення досвіту зарубіжних країн із створення специфічних економічних зон та його практичне використання є особливо корисним для економіки України, з огляду на значну диференціацію її регіонів за природними і економічними умовами та значний інтелектуально-науковий потенціал країни.

Головним інструментом фінансової політики регіону залишається фінансове планування. По-перше, в його основу має бути покладено науковий підхід до розвитку суспільства на даному етапі із встановленими пріоритетами. По-друге, планування фінансових ресурсів має передбачати оцінку існуючого економічного розвитку країни та конкретного регіону, використання наявного досвіду в правильній оцінці фінансового потенціалу, виявлення резервів і стратегічний план його розвитку. Таким чином, фінансове планування в регіоні являє собою комплекс заходів із визначення обсягів, структури та етапів мобілізації фінансових ресурсів відповідно до програм економічного, політичного та соціального розвитку регіону [4].

Очевидно, що фінансове планування має здійснюватися відповідно до тих прогнозованих економічних і соціальних процесів у суспільстві, на регулювання яких, у цілому, і направлено це планування. Якщо мова йде про конкретний регіон, то для виправлень можуть бути обрані не тільки елементи внутрішнього, але й зовнішнього впливу – соціальна напруженість у сусідніх регіонах, міграційні процеси, кризи галузеві, структурні, системні, у тому числі й глобальні. Правильні прогнози внутрішніх і зовнішніх кризових явищ різного рівня найбільш важливі для фінансового планування. Адже розумне маніпулювання фінансовими інструментами – один з реальних способів згладжування даних кризових явищ для регіонального управління.

Фінансове планування у більшості європейських країн зводиться до розробки двох основних документів: довгострокового фінансового плану та щорічного бюджету. При цьому першим плановим роком фінансового планування є поточний бюджетний рік. У США у законодавчому порядку встановлено вимогу розробки довгострокового фінансового плану на шість років, у ФРН – на п'ять, в Нідерландах – на чотири. У Франції основною формою регіонального планування є система п'ятирічних індикативних планових контрактів „держава–регіон”, в розробці яких провідну роль відіграє Генеральний комісаріат планування. В Німеччині розробляються федеральний та земельний рамочні плани, здійснюється планування територіального устрою на рівні земель, урядових округів, агломерацій [3].

Довгострокове фінансове планування на державному рівні шляхом здійснення прогнозування інвестиційних програм місцевих органів влади, розробки програм комунальних послуг та капіталовкладень сприяє фінансовій стабільності регіонів країни та їх економічному зростанню.

Таким чином, розробка та впровадження ефективної фінансової політики в Україні потребує врахування зарубіжного досвіду. Основою реалізації регіональної фінансової політики в країнах Європи є використання різноманітних фінансових інструментів. Серед них найефективнішими та можливими до практичного застосування в українській економіці можна виділити інструменти міжбюджетних взаємовідносин.

Список літератури

- 1 Слухай С.В., Гончаренко О.В. Зарубіжний досвід організації місцевих фінансів Фінанси України. – 2006. - № 7. – С. 12–21.
- 2 Бюджетний кодекс України: закон, засади, коментар / за ред. О.В. Турчинова і Ц.Г. Огня. – К.: Парламентське видавництво, 2002. – 320 с.
- 3 Цимбал Л.Л. Зарубіжний досвід фінансування малого і середнього бізнесу // Фінанси України. – 1999. – № 5. – С. 79–81.
- 4 Даниленко А.І., Береславська О.І., Бесараб Є.О., Буковинський С.А., Василик Д.О. Фінансово-кредитні методи державного регулювання економіки – К.: Інститут економіки НАН України, 2003. – 415 с.

В статье исследованы особенности региональной финансовой политики в странах Европы, проведена оценка ее эффективности, изучены возможности внедрения зарубежного опыта в Украине. Автор проанализировал методы региональной финансовой политики, выделил инструменты межбюджетных взаимоотношений.

In the article the features of regional financial policy in the Evropi countries are explored, estimation of its efficiency is conducted, possibilities of introduction of foreign experience in Ukraine are studied. An author analysed the methods of regional financial policy, selected the instruments of interbudgetary vzaimootnosheniy.

УДК 336.23:658.14/.17

Л.М. Янчева, проф., канд-т екон. наук, Н.О. Юнакова, асп.
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Особливості оцінки внесків до статутного капіталу

У статті розглянуто критерій справедливої вартості внесків до статутного капіталу як один з основоположних у методології бухгалтерського обліку України і вимогах Міжнародних стандартів фінансової звітності.

акціонерне товариство, статутний капітал, внески, майно, оцінка, справедлива вартість

Механізм формування статутного капіталу являє собою обмін внесків засновників на акції, при цьому оцінка внесків здійснюється засновниками самостійно, виходячи зі справедливої вартості майна. Отже, на практиці виникає проблема оцінки справедливої вартості внесків. До того ж, варто відмітити, що, з одного боку, справедлива вартість використовується у бізнесі для визначення загального фінансового стану і прийняття рішень щодо окремих фінансових інструментів, з іншого - забезпечує нейтральну основу для оцінки дій керівництва. Ці обставини зумовлюють актуальність обраної теми, мету та напрямки проведеного дослідження.

Відповідно до норм діючих законодавчих актів у сфері створення юридичних осіб – Цивільного Кодексу України, Господарського Кодексу України, Закону про господарські товариства - жодна юридична особа у формі підприємства не може бути організована без створення статутного капіталу. При цьому лише стосовно підприємств у формі господарчих товариств у законодавстві прямо зазначений перелік об'єктів, які можуть бути внесками до статутного капіталу підприємства.

Так, відповідно до статей 86, 87 Господарського Кодексу України внесками учасників і засновників господарського товариства щодо формування статутного капіталу можуть бути:

- будинки, споруди, обладнання та інші матеріальні цінності;